

המוסד לביטוח לאומי
אגף משפחה – תחום אמהות

פרטי החוזר:

תאריך: 12.4.2016

חוזר מס': 1452

כותב החוזר: אתי נמרודי – מנהלת תחום בכירה - אמהות

נושא: אמהות

שם החוזר: שינוי באופן חישוב גמלת אמהות לעובדת עצמאית

תאריך תחולה: 27.4.2016

תכני החוזר:

- 2..... מטרת החוזר
- 2..... פתח דבר
- 3..... קריטריונים לזכאות
- 4..... רשימת תפוצה
- 5..... נספחים

המוסד לביטוח לאומי
אגף משפחה – תחום אמהות

מטרת החוזר

לעדכן את פקידי התביעות בפרטי התיקון של סעיף 54 לחוק בנושא חישוב בסיס גמלת אמהות לפי שומה לעובדת עצמאית.

פתח דבר

ביום 21 במרץ 2016 התקבל בכנסת תיקון מספר 176 לחוק הביטוח הלאומי שמטרתו להיטיב עם יולדת עצמאית שבשל מגבלות חישוב הגמלה נוצרו לה חובות בגמלה.

מהות התיקון שנערך בסעיף 54 הוא: חישוב הגמלה ייעשה תוך התחשבות בכך שהכנסתה של עובדת עצמאית בהיותה הכנסה שנתית, מושפעת מההיריון והלידה וכן בתקופה שלאחר הלידה, כאשר קיימים מצבים, בהם נפגע היקף העבודה ועמה נפגעת ההכנסה עקב היציאה מהמסלול ומהשגרה הכרוכים בהיריון ובלידה.

דמי הביטוח משולמים על ידי עובדת עצמאית בשנה השוטפת בהתאם למקדמות לאותה שנה. גמלת שמירת היריון ודמי לידה מחושבים על בסיס ההכנסה ששמשה בסיס לחישוב המקדמות, אולם עם קבלת השומה, נערך חישוב מחדש על בסיס השומה השנתית. כתוצאה מכך, במקרים עבורים מתקבלת שומה עם הכנסה גבוהה מההכנסה אשר שימשה בסיס לחישוב המקדמות, נוצרים בגמלה הפרשים לזכות ובדמי ביטוח הפרשים לחובה. במקרים בהם ההכנסה בשומה נמוכה מההכנסה אשר שימשה בסיס לחישוב המקדמות, נוצרים הפרשים בגמלה לחובת המבוטחת והפרשי זכות בדמי ביטוח.

כידוע, תשלום דמי הלידה לעובדת עצמאית מתבצע באופן אוטומטי דרך הפגשת קובץ מענקי לידה עם קובץ ביטוח וגבייה. יישום החוק אינו משנה את תהליך התשלום האוטומטי. תוקף: הוראות החוק החדשות יכנסו לתוקף ביום 27.4.2016 והן יחולו על עובדת עצמאית שהיום הקובע לגביה חל ביום זה ואילך.

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

המוסד לביטוח לאומי
אגף משפחה – תחום אמהות

קריטריונים לזכאות

בסעיפים 53 ו-54 לחוק הביטוח הלאומי, נקבע כי גמלת שמירת היריון ודמי לידה יחושבו לפי שכר העבודה הרגיל של מבוטחת (עד התקרה הקבועה בחוק) המחושב בהתאם להכנסתה ברבע השנה שקדם ליום הקובע.

סעיף 342 קובע כי מבוטח עצמאי חייב בתשלום דמי ביטוח בעד עצמו.

סעיף 345 לחוק קובע כי, דמי ביטוח מחושבים לפי ההכנסה בשנת המס השוטפת לפי השומה של ההכנסה לאותה שנה, אך כל עוד לא נערכה שומה, ישולמו מקדמות בעבור דמי הביטוח.

בהתאם לאמור לעיל, דמי הלידה לעובדת עצמאית מחושבים בשני שלבים: בשלב ראשון - על בסיס ההכנסה ששימשה יסוד לחישוב דמי הביטוח בעבור הרבעון שקדם ליום הקובע. בשלב שני - עם קבלת השומה אנו שבים ומחשבים את הגמלה על בסיס ההכנסה בשומה שנקבעה. כתוצאה מכך, באותם מקרים עבורם התקבל דיווח על הקטנת שומה, נדרשות מבוטחות להחזיר תשלומים אשר שולמו כגמלה על בסיס מקדמות.

כיוון שעדכון שומות מתבצע בדרך כלל עד 4 שנים משנת הלידה, נוצרים חובות גם בחלוף שנים לאחר תשלום הגמלה. תיקון החוק נועד למנוע יצירת חובות ו/או להקטין את גובה החובות, דרך מתן האפשרות לבחור את ההכנסה המטיבה אשר לפיה תחושב הגמלה הווה אומר: בחירת ההכנסה הגבוהה מבין השתיים: ההכנסה ברבעון שקדם ליום הקובע, או ההכנסה ברבעון של שנה קודמת לשנה שבה חל היום הקובע.

בהתאם לזאת תוקן סעיף 54 לחוק ונוספה פסקה חדשה לסעיף (ב) פסקה (2) -

"או ההכנסה ששימשה יסוד לחישוב דמי הביטוח בעד רבע שנה בשנה שקדמה לשנה שבה חל היום הקובע, לפי הגבוה מבניהן".

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

המוסד לביטוח לאומי
אגף משפחה – תחום אמהות

מכיוון שמהות התיקון היא חישוב הגמלה מחדש על בסיס שומה, מימוש החוק הלכה למעשה יתבצע רק בשנת 2017 עם תחילת קבלת שומות עבור שנת 2016.

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

- עם קבלת השומה עבור השנה שבה חל היום הקובע תעשה בדיקה והשוואת השומה שהתקבלה מול השומה של השנה הקודמת, חישוב מחדש של הגמלה ייעשה לפי השומה הגבוהה מבניהן.
 - במידה שהמבוטחת לא עבדה כעצמאית בשנה קודמת, תחושב הגמלה על בסיס ההכנסה בשומה שהתקבלה יהיה עליה להשיב את הפרש אם נוצר הפרש לחובתה.
 - כאשר המבוטחת עובדת שכירה ועצמאית - אם ימצא כי השומה כעצמאית בשנה קודמת גבוהה יותר לא תשונה תקופת רבע השנה שעל פיה שולמה הגמלה לראשונה כשכירה, אולם, הכנסתה כעצמאית תחושב מחדש על בסיס ההכנסה בשנה קודמת והחישוב יתבצע לכאורה על פי שתי תקופות שונות של רבע שנה.
 - במידה שיתקבל עדכון נוסף על שומה, התהליך יחזור על עצמו עם כל עדכון. המערכת תהיה ערוכה לעשות זאת בכל פעם שיתקבל מידע חדש.
 - כאשר רבע השנה לחישוב הגמלה יתפרס על שתי שנות מס, עם קבלת מידע על שינוי שומה, תעשה בדיקה בנפרד עבור כל שנה.
- בחישוב חוזר (בין שלפי ההכנסה בשנה קודמת או ההכנסה של השנה הנוכחית). התוצאה תהיה מושפעת מסכום ההכנסה ששימש יסוד לחישוב המקדמות שלפיהם חושבה הגמלה לראשונה.**

[לחזרה לתוכן העניינים](#)

עליזה ברלזון
מנהלת אגף גמלאות משפחה

רשימת תפוצה

- נמענים לביצוע: מנהלי תחום גמלאות, ממונים/רכזי גמלאות, פקידי תביעות אמהות.

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 176 והוראת שעה), התשע"ו-2016*

1. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995¹ (להלן – החוק העיקרי), תיקון סעיף 54 בסעיף 54(ב), בהגדרה "הכנסה", בפסקה (2) שבה, בסופה יבוא "או ההכנסה ששימשה יסוד לחישוב דמי הביטוח בעד רבע שנה בשנה שקדמה לשנה שבה חל היום הקובע, לפי הגבוה מביניהן".
2. תחילתו של חוק זה 30 ימים מיום פרסומו (להלן – יום התחילה), והוא יחול על עוברת עצמאית שלגביה חל היום הקובע, כהגדרתו בסעיף 48 לחוק העיקרי, ביום התחילה ואילך.
3. בתקופה של שש שנים מיום התחילה ירווח המוסד לביטוח לאומי לוועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, מדי שנתיים, על חישוב הכנסותיהן של עובדות עצמאיות לעניין דמי הלידה שהן זכאיות להם לפי סעיף 54(ב) לחוק העיקרי, כנוסחו בחוק זה.

חיים כץ	בנימין נתניהו
שר הרווחה והשירותים החברתיים	ראש הממשלה
יולי יואל אדלשטיין	ראובן ריבלין
יושב ראש הכנסת	נשיא המדינה

* התקבל בכנסת ביום י"א באדר ב' התשע"ו (21 במרס 2016), הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק הכנסת – 625, מיום כ"ב באדר א' התשע"ו (29 בפברואר 2016), עמ' 72.
¹ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210; התשע"ג, עמ' 647.